



Almelo, 2 juni 2026

Betreft: deelname aan Twents rekenkameronderzoek 'Ruimtelijk Twente'

Geachte leden van het algemeen bestuur,

Graag informeren wij u over onze deelname aan het regionaal onderzoek 'Ruimtelijk Twente', naar verdeling van de ruimte in Twente. Het onderzoek is een initiatief van de Regionale Twentse Rekenkamers, waarbij meerdere lokale rekenkamers gezamenlijk deelnemen aan één onderzoekstraject in Twente. Bureau Buiten is inmiddels geselecteerd om het onderzoek uit te voeren.

Achtergrond

Voor dit onderzoek is (door de samenwerkende Rekenkamers) een startnotitie opgesteld waarin de achtergrond en de probleemstelling is beschreven. De achtergrond is dat Twente de schaarse ruimte moet verdelen tussen wonen, werken, landbouw, energie en natuur. Volgens de Nota Ruimte (2025) heeft de regio potentie voor een grote schaa sprong dankzij steden, bedrijven en kennisinstellingen, met aandacht voor binnenstedelijke verstedelijking en gebiedsspecifieke water- en bodemopgaven. De regio moet in 2050 een dynamisch economisch sterke regio zijn met een belangrijke bijdrage aan de verstedelijkingsopgave. Gemeenten en waterschappen hebben onder de Omgevingswet een centrale rol bij de ruimtelijke ordening, binnen kaders van provincie en rijk. Twente kan richting 2050 ruimte bieden aan circa 60.000 nieuwe woningen, waarbij Spoorzone Hengelo–Enschede en Almelo belangrijke motoren zijn voor groei. De omgevingsvisie is het belangrijkste strategische instrument voor rijk, provincies en gemeenten om de lange-termijnontwikkeling van de fysieke leefomgeving te bepalen. Elke overheid moet zo'n visie opstellen, waarin de kwaliteit van de leefomgeving, toekomstige ontwikkelingen en integraal beleid worden vastgelegd. Voor Twente betekent dit gemeentelijke visies plus een provinciale en waterschapsvisie, die onderling afgestemd moeten worden. Samenwerking vindt plaats in regionale overleggen zoals ROS Twente, BOSS, en thematische overleggen voor mobiliteit, milieu, energie (RES) en wonen.

Probleemstelling

De Twentse gemeenten ontwikkelen elk eigen omgevingsvisies en plannen, maar omdat ruimte schaars is en functies elkaar kunnen verdringen, ontstaat het risico dat lokale ambities gezamenlijk niet haalbaar of evenwichtig zijn. Zonder regionale regie kunnen ongewenste situaties ontstaan, zoals overschotten aan bedrijventerreinen of tekorten aan sociale woningbouw, en lopen spanningen op rond gevoelige ruimtelijke keuzes. De Twentse rekenkamers zien daarom afstemming tussen de gemeenten als noodzakelijk en onderzoeken hoe regionale coördinatie kan worden versterkt. Centrale vraag is wat het totaalbeeld van Twente wordt wanneer alle lokale omgevingsvisies naast elkaar worden gelegd en hoe ruimtelijke ambities gezamenlijk uitvoerbaar kunnen worden gemaakt.

Hoofdvraag

Op basis van die overwegingen is de volgende hoofdvraag geformuleerd:

In hoeverre zijn de Twentse gemeenten gezamenlijk in staat om een ruimtelijke ordening te realiseren, uitgaande van hun individuele ruimtelijke ambities en met inachtneming van randvoorwaarden zoals juridische kaders (bijv. de provinciale verordening en wettelijke verplichtingen) en markt- en infrastructuurbeperkingen?

Het onderzoek laat zien wat Twentse gemeenten ruimtelijk willen, hoe die keuzes tot stand komen en wat de gezamenlijke gevolgen zijn voor Twente. In drie fasen worden ambities verzameld, vergeleken en opgeteld tot een beeld van een fictieve regionale omgevingsvisie. Daarbij worden de volgende punten onderzocht:

- Bestuurlijke en organisatorische belemmeringen: Hoe nationale, provinciale en andere verplichtingen (zoals waterschappen en veiligheidsregio's) lokale keuzes sturen en of gemeenten rekening houden met elkaar. Inzicht in kosten, baten en marktwerking: In hoeverre ambities financieel en met marktgegevens zijn onderbouwd, en of vraag en aanbod (bijv. betaalbare woningen) in balans zijn.
- De ambities zelf: Of alle opgaven (wonen, werken, mobiliteit, energie, klimaat, water & bodem, natuur, gezondheid, veiligheid, cultuurhistorie) zijn meegenomen en waar conflicten of overlap ontstaan.
- Regionale ambities: Of gemeentelijke plannen passen bij wat Twente regionaal nodig heeft en aansluiten op (toekomstige) infrastructuur zoals wegen, OV en elektriciteitsnet.
- Fysieke belemmeringen: Of er voldoende ruimte is om alle functies daadwerkelijk te realiseren.

Rol rekenkamer Vechtstromen

Rekenkamer Vechtstromen heeft besloten aan dit onderzoek deel te nemen, omdat ruimtelijke keuzes in Twente direct raken aan water- en bodemopgaven, waarvoor het waterschap een wettelijke en inhoudelijke sleutelrol heeft. Bovendien zorgt deelname ervoor dat het regionale totaalbeeld van ambities realistisch wordt getoetst aan de fysieke en juridische randvoorwaarden van het watersysteem, zodat het onderzoek niet alleen gemeentelijk maar écht integraal is.

De begeleidingscommissie van dit onderzoek is samengesteld uit een afvaardiging van leden van gemeentelijke rekenkamers en een secretaris. In overleg met de voorzitter is afgesproken dat Rekenkamer Vechtstromen separaat zal worden geïnformeerd als er in het onderzoek zaken aan de orde komen die het waterschap direct raken. Zo wordt de rekenkamer Vechtstromen op cruciale momenten in de gelegenheid gesteld te monitoren en/of bij te sturen. De rekenkamer Vechtstromen draagt € 11.000 bij aan de onderzoekskosten.

Het onderzoek zal nog voor de zomer opgestart worden en de verwachte looptijd is ongeveer een jaar.

Met vriendelijke groet,

Patrick Pieters
Voorzitter Rekenkamer